

رام - هفدهم ارداد

شروین وکیلی

رام (روزشمار ایرانی معنادار) کوششی است برای بازسازی تقویم روزشماری معنادار برای ایرانیان، به شکلی که مناسبتها و سالگردهای منسوب به روزها عینیتی علمی داشته باشد و زمان روزمره و معنازوده‌ی امروزی که روزهایمان را پوچ و پوک ساخته را به توالی‌ای معنادار از سالگردِ رخدادهای معنادار تبدیل کند.

سه گوشزد در درباره‌ی طرح رام:

(۱) تمام تاریخ‌هایی که شناسه‌ی میلادی (م.) یا پیشامیلادی (پ.م) ندارند به هجری خورشیدی محاسبه شده‌اند.
(۲) محتوای روزشمار رام نهایی نیست و تا پایان سال ۱۳۹۶ تکمیل می‌شود. هنگام نقل آن به طرح ارجاع دهید و این نکته را در نظر داشته باشید.

(۳) اگر مناسبتی سراغ دارید که نادیده مانده، آن را همراه با نشانی مرجعش در تلگرام برایم بفرستید که در این طرح گنجانده شود:

@SherwinVakili (<https://t.me/SherwinVakili>) / tel.0912-6363764

هفدهم مرداد

این روز با جنب و جوشهایی در دوران مشروطه قرین بوده است. روز شنبه هفدهم مرداد ۱۲۸۷ سپاهیان مستبدین به تبریز حمله کردند و محله‌ی امیرخیز را که کانون مشروطه‌خواهان بود محاصره کردند. اما ستارخان تنها با ۲۴ مجاهد از جان گذشته در پیچ و خم کوچه‌های این محله برابرشان ایستاد و راه پیشروی نیرویی دو هزار نفره را سد کرد!

یک سال بعد، روز یکشنبه هفدهم مرداد سال ۱۲۸۸ هجری خورشیدی مدیر روزنامه حبل‌المتین به خاطر مقاله «اذا فسد العالم فسد العالم» به جرم توهین به شریعت محمدی محاکمه شد. او در این مقاله به درخشش و شکوه ایران باستان اشاره کرده بود و نوشته بود که زمانی نیمی از جمعیت جهان شهروند دولت هخامنشی بودند و «اقتدارات سیروس کبیر» از هند تا بین‌النهرین جاری بود. از دید نویسنده‌ی این مقاله ایران در سراسر دوران پیش از اسلام با وجود فترت کوتاه پس از تازش اسکندر این اقتدار را حفظ کرده بود، اما پس از ظهور اسلام دورانی از زوال و سقوط را تجربه کرد و از این رو نویسنده انحطاط ایران را به اعراب و مسلمانان مربوط می‌دانست. انتشار این مقاله سر و صدای زیادی به پا کرد و رئیس عدلیه که مساوات و از مشروطه‌خواهان تندرو بود امتیاز حبل‌المتین را باطل کرد و مدیر مسئولش در دادگاه به دو سال زندان محکوم شد. اما کمی بعد او را با شفاعت دو تن آزاد کردند، که یکی‌شان دکتر ملکزاده فرزند ملک‌المتکلمین، و (جالب آن که) دیگری سید عبدالله بهبهانی بود. در همین روز به سال ۱۲۹۸ هم قرارداد بدنام ۱۹۱۹ بسته شد که ایران را زیر نفوذ انگلستان قرار می‌داد و به همین خاطر با مقاومت سیاستمداران روبرو شد و پس از مدتی باطل شد.

رخدادهای سیاسی و اجتماعی این روز به نسبت پراکنده‌اند. در ۸۸۸ هجری خورشیدی کریشنا دوه‌رایه به تاج و تخت دولت چیتوری در جنوب هند دست یافت و در مقام سومین شاه دودمان تولووه بیست سال سلطنتش را آغاز کرد. در ۱۲۴۲ دستبرد بزرگ به قطار در انگلستان انجام گرفت و یک دسته‌ی پانزده نفره از راهزنان ۲/۶ میلیون پوند اسناد بانکی را از یک قطار به سرقت بردند. در ۱۳۵۳ ریچارد نیکسون در یک برنامه‌ی تلویزیونی پربیننده استعفای خود از ریاست جمهوری را اعلام کرد و در ۱۳۷۷ طالبان به کنسولگری ایران در مزار شریف حمله کردند و ده دیپلمات و یک خبرنگار ایرانی را به قتل رساندند.

ژاک بالما

کریشنا دوه‌رایه

تیکوبراهه و رصدخانه‌اش

در تاریخ نوآوری‌های فنی و علمی، این روز پیوند شگفت‌انگیزی با هوانوردی برقرار می‌کند و با حرکت انسان در ارتفاعهای زیاد مربوط می‌شود. تنها استثنا در این میان طبق معمول توماس ادیسون است که در چنین روزی به سال ۱۲۵۵ حق اختراع میمئوگراف - کپی دستی با استنسیل - را به اسم خود

ثبت کرد. گذشته از این مورد، باقی همه به پرواز و حرکت به ارتفاع بالا ارتباطی پیدا می‌کنند. قدیمی‌ترین در این میان به سال ۹۵۵ مربوط می‌شود و این روزی است که تیکو براهه ساخت رصدخانه‌ی اورانیورگ را در جزیره‌ی هون آغاز کرد. نزدیک به دویست سال بعد، در ۱۱۶۵ برای نخستین بار ژاک بالما و دکتر میشل گابریل پیکارد قله‌ی مون بلان را فتح کردند، که هوانوردی نبود، اما ارتفاع گرفتن از زمین محسوب می‌شد!

در هفدهم امرداد ۱۲۸۷ ویلبر رایت در لومَن اولین نمایش عمومی پرواز با هواپیمایش را اجرا کرد، در ۱۳۰۸ کشتی هوایی گراف زپلین سفرش به دور دنیا را آغاز کرد، و در ۱۳۲۵ پرواز نخستین نمونه از بمبافکن‌های ب-۳۶ انجام گرفت که بزرگترین هواپیمای با موتور پیستونی و اولین هواپیمای قاره‌پیمای جنگی که در ضمن نخستین ماشین حمل بمب اتمی هم بود که به طور انبوه تولید صنعتی می‌شد.

بمبافکن ب-۳۶

هواپیمای ویلبر رایت

زادگان مشهور این روز عبارتند از: سنت دومینیک بنیانگذار فرقه‌ی دومینیکن (۵۴۹)، امیلیانو زاپاتا انقلابی مکزیکی (۱۲۵۸)، پل دیراک فیزیکدان (۱۲۸۱) و محمد مُرسی سیاستمدار مصری (۱۳۳۰).

امیلیانو زاپاتا

در میان رفتگان این روز هم می‌توان از این نامها یاد کرد: ترایانوس امپراتور روم (۱۱۷ میلادی)، امانوئل هرمان فیشته (۱۲۵۸)، فریدون رهنما روشنفکر ایرانی (۱۳۵۴) و آیت‌الله ابوالقاسم خویی (۱۳۷۱).

محمد مُرسی

آیت‌الله خویی

پل دیراک